

jegyeit, a szövetség társadalmi-politikai, gazdasági, eszmei és hadászati alapelveit, valamint a tagországok katonai együttműködésének tartalmát.

Hangsúlyozva az ismertett könyv feltétlen pozitívumait, mélyreható és körültekintő, filozófiai-szociológiai alapokon nyugvó elemzéseit, meg kell említeni, hogy a háború és forradalom viszonyával foglalkozó fejezetben nem kapunk választ olyan problémákra, mint a nemzeti-felszabadító forradalmak, a polgárháborúk és forradalmak helye és szerepe a

háborúk osztályozásában és az egyes típusok kölcsönhatásában.

Befejezésül ki kell emelni, hogy a könyv okfejtése, nyelvezete és stílusa világos és közérthető a katonaelvasók széles táborára számára; ez a kollektív munka hasznos segédeszközüül szolgál a társadalomtudományi képzésben, a tanintézetek oktatásában részt vevők és mindazok számára, akik a háborúról és hadseregről szóló marxi—lenini tanítás iránt érdeklődnek.

Nádor Tibor

J. V. SIKIN—B. G. SZAPOZSNYIKOV

A TÁVOL-KELETI GYŐZELEM

(*Zrínyi Katonai Kiadó, Budapest, 1978. 226. o.*)

Sikin vezéredures, a könyv egyik szerzője, aki a Szovjetunió Japán elleni hadművelete idején Vasziljevskij marsall, távol-keleti főparancsnok mellett a párt Központi Bizottsága által kirendelt haditanácsi tag feladatait töltötte be, már nem érte meg érdekes könyve megjelenését. A japán agresszorok ellen viselt hadműveletben a SZKP szervező és mozgósító munkája nélkül — amelyet Sikin irányított — nem lett volna lehetséges olyan mintaszerűen előkészített és megszervert átcsoportosítást és támadást végrehajani, mint amelyet Vasziljevskij marsall Hannibálnak az Alpokon való átkelésével hasonlít össze a könyv előszavában.

Az átlagolvasók, még a katonák sem ismerik eléggé a Szovjetuniónak ezt a történelmi jelentőségű hadműveletét, amelyet a német fasiszmus leverése és Európa népeinek felszabadítása, a mérhetetlen szenvedés és véráldozat után közvetlenül hajtott végre a Távol-Keleten, s amely a világot megszabadította az európai fasiszmustól nem kevésbé veszélyes ázsiai fasiszta hatalomtól, a japán militarizmustól.

Az amerikai propaganda igyekezett elhíttetni, hogy a japán kapitulációt az atombomba bevetése erőszakolta ki. A hirosimai, nagaszaki bombák által elpusztított polgári lakosság elvesztése nem csökkentette az állig felfegyverzett hétmillió japán hadsereg hadi potenciálját. Ez az évezredek óta vallási fanatikus elvakultságban élő és a császárért ontott

vér túlvilági jutalmát óhajtó szamuráj nép az atombomba pusztítása után évekig képes lett volna még a háborút tovább viselni. A japán szigetország esetleges elvesztése sem jelentette volna okvetlenül a távol-keleti fegyverletételt. Korea, Mandzsúria megszállása, Kína nagy részének meghódítása hatalmas területeket és ipartelepeket adott a hadviselő japán imperializmusnak.

Az amerikai történetírás meghamisítja a tényeket, a japán kapitulációt és az atombomba alkalmazását egyenlőségjellel köti össze, ezzel mintegy jelentéktelennek tüntetve fel a Szovjetunió mérhetetlen áldozatát.

Ennek cáfolatára a könyv ismert amerikai történészt idéz. R. Lacky, a kor kiváló szakértője azt írta, hogy az Egyesült Államok az atombomba ledobásával Timur Lenk koponyahegyeket hátrahagyó bandáihoz lett hasonló, hasonlóvá vált a gázkamrákat alkalmazó fasisztákhoz és a biológiai fegyverek alkalmazására felkészült japán hadsereghez, amit éppen a szovjet hadsereg gyors előnyomulása tett lehetetlenné. Maga Eisenhower, az Egyesült Államok későbbi elnöke, a japán hadművelet idején a szövetséges haderők főparancsnoka jelentette ki, hogy katonai szempontból semmi sem indokolta az atombomba ledobását. Churchill angol miniszterelnök, a Szovjetunió elleni keresztesháború meghirdetője, aki abban az időben mégiscsak a szövetséges Anglia miniszterelnöke volt, szintén azt írta emlékirataiban, „hiba lenne feltételezni,

hogy a japánok ellen viselt háború sorát az atombomba bevetésének — ma már tudjuk — egyetlen közvetlen célja volt: a szövetséges szovjet hadvezetés, párt és államvezetés megfélemlítése. Az atommonopólium demonstrálása azt jelentette: az USA és szövetségesei minden ellenségükre képesek megsemmisítő csapást mérni.

A Távol-Keletet rabságban tartó japán hadsereget csak a szárazföldön lehetett megsemmisíteni. Ezt az amerikai tengerészgyalogosok nem tudták volna megtenni, de bármely más szövetséges haderő sem rendelkezett ilyen erővel. Nem volt véletlen, hogy a szövetséges haderők a teheráni és a jaltai konferencián arra kérték a szovjet vezetést, hogy a német fasiszta hadsereg megsemmisítése után három hónapon belül indítson a japán hadsereg ellen támadást. A Szovjetunió vezetői erre kötelezettséget vállaltak és vállalásuknak megfelelően, a német kapitulációtól számított három hónap múlva, 1945. augusztus 9-én, hadat üzentek és meg is indították minden elsőprő támadásukat. Az előzményekhez tartozik, hogy a Szovjetunió és Japán 1940-ben semlegességi és megneamtámadási szerződést kötött. A szerződés a Szovjetunió kezdettől következetes békepolitikájából fakadt. A szerződés megkötésekor a japán hadsereg már régóta hídfőállást foglalt el Mandzsúriában, amelyet 1931. évi megszállása óta szénbányászati és hadiipari bázisul használtak fel, a megszállt Korea és Belső-Mongólia több milliós Kvantung hadseregével együtt régi céljaik elérésére, a Szovjetunió távol-keleti részeinek, főleg a nyersanyagforrásokban gazdag Szibériának meghódítására. A német—olasz—japán Antikomintern Paktum keretében, megegyezve a német vezetéssel, felosztották a világot: az **Uraltól** nyugatra eső területet a németek maguknak szánták, a keleti terület japán érdekszféra lett volna.

A dolgok menetébe azonban beleszólt a szovjet hadsereg.

A hódító japán klikk céljai elérése szempontjából kedvezőnek ítélte a nyugati szövetségesek kapitalista köreinek nem titkolt ellenérzéseit a szovjet politikai rendszerrel. Japán nem fogta fel tragikusan a német fasiszták katonai kudarcát a Szovjetunióban, sőt arra számított, hogy Németország nélkül is sikerül tervei végrehajtása. Az Otsu-terv (a Bajkál-vidék elfoglalása) érdekében már a 30-as évektől diverziós ügynökhálózatot építettek ki, dobtak át a szovjet határon. Első nagybomb katonai vállalkozásuk 1938. június 29-én történt, amikor

augusztus 11-ig folytatták támadó hadműveleteiket a Haszan-tó körzetében. Ez a vállalkozás a bevetett japán haderő teljes megsemmisülését eredményezte. A leckéből nem tanulva, a japán szoldateszka a Mongol Népköztársaság területén, a Halhin-Gol folyó körzetében is támadott 1939 májustól augusztusig. Ez a próbálkozás is teljes kudarcba fulladt.

A japánok e hadjárat tanulságait már kénytelenek voltak levonni. A harcokban kétségtelenül megmutatkozott a szovjet tüzérség és páncélos csapatok fölénye, a hihetetlen mozgékonyaság olyan terepen is, ahol 600 km távolságban nem voltak vasútvonalak. Előny volt a szovjet hadseregben az állhatatosság, a kitartani tudás és a hadászat-harcászat nem merev alkalmazása. Az eredmények értékelése után a japán haderő jelentősen növelte tüzérsége tüzerejét, új páncélosokat fejlesztett ki. Nagy mértékben igyekeztek elmélyíteni a japán császár—istenség kultuszát, a szamuráj erények propagálását, terrorizálták a lakosságot. A meghódított területek lakosságát könyörtelen adóval sújtották, s terveket dolgoztak ki a területek kiaknázására.

A japánok 1940-ben, a részükről felajánlott semlegességi és megneamtámadási szerződés spanyolfala mögött, felkészültek a Szovjetunióval való leszámolásra. Természetesen Hitler is erre ösztökélte szövetségesét. Saját katonai céljai elérését segítette volna egy japán támadás szovjet terület ellen. Németország ugyan a japán támadást nem tudta kikerészakolni, ami éppen japán érdekek miatt nem történt meg, mégis elérte azt, hogy a keleti határokon összevont japán csapatok hatalmas szovjet erőket kötöttek le. Emellett a japán militarista körök, diplomáciai képviselőkkel rendelkezvén Moszkvában s ugyanakkor Berlinben is, számos hírszerzési adatot szolgáltatottak a német hadvezetésnek.

Japán a támadási tervét elkészítette, ennek szolgálatában még baktériumháborút is alkalmazott volna. Pestis, kolera stb. bacillustenyészetet tartalmazó bombákat gyártottak, azokat diverzánsok ki is próbálták szovjet területen. A német fasiszták sztálingrádi kudarcra következtében a szovjet hadvezetés erősíteni tudta keleti védelmét, a japánoknak el kellett halasztaniuk támadási tervüket.

Az amerikai—japán háború első két évében a japánok fölénye döntő volt. Az első amerikai sikereket 1942 júniusában a Midway-szigetknél érték el. A sztálingrádi csata után, 1943-tól, a szövetségesek kerültek fölénybe. Ekkor a japán hadvezetés katonai küldöttségeket menesztett Berlinbe, kipuhatolni a fasiszta

Németország katonai lehetőségeit. A le-sújtó vélemény kialakulása után már csak magukban bízhattak.

A teheráni értekezleten, 1943 őszén a Szovjetunió megígérte, hogy megindítja támadását a japán agresszió megsemmisítésére. A tervek kidolgozásánál elsősorban a mandzsúriai Kvantung-hadsereg felszámolását tűzték ki célul. Ezt egyetlen összefüggő hadászati támadással kívánták elérni. A hadászati támadás nem mondott ellen a Szovjetunió következetes békepolitikájának, mert Lenin szerint „... ha a rablónak csak az ütéseit szabad kivédeni, de nem üthetnénk le őt, elvesznénk...” A támadási tervek elkészítésénél nem lehetett sematikusan alkalmazni a német fasiszták elleni háború hadműveleteinek tapasztalatait. Amíg a honvédó háborúban a hadműveleti mélység átlagosan 150 km volt (a moszkvai csatában csak 50—60 km), itt 5—600 km-rel kellett számolni. A vezető szerep a harckocsi és gépesített egységekre hárult. A főcsapás hadműveleti célja az volt, hogy elvágják Mandzsúriát Észak-Kínától, ahol a japán hadászati tartalékok voltak. A főcsapás sikerét biztosította a légi- és flotta összehangolt tevékenysége.

A japán hadvezetésnek is volt terve, azonban rendkívül hibásan számoltak a szovjet erők harcértékével, arra számítva, hogy az 500—600 km mélységben alkalmazott támadás 1000 m-esnél magasabb, helyenként 1700 m-es, járhatatlan hegyeken, sivatagokon át úgy felőrli a szovjet hadsereget, hogy könnyű lesz megsemmisíteni. Nem számoltak azzal sem, hogy a mostoha terepviszonyok mellett a vízhiányt is elviselik a szovjet katonák. A 136 ezer vasúti kocsival átdobott hadsereg szállítása a legnagyobb titokban történt. Az egységek a tüzérségi lövegeket és harckocsikat csak a határ körzetében kapták meg. 1945 májustól augusztusig másfél milliós hadsereget mozgósítottak, ami nem kis politikai

munkát jelentett a négyéves szakadatlan harc után. A rejtett átszállítás tényét a japán felderítés megtudta ugyan, de megközelítő adatokat sem sikerült szerezniük a hadsereg létszámáról.

Az 1945. augusztus 9-én megindított támadás után hat nappal az emberfeletti nehézségeket jelentő hegyek, sivatagok és mocsár leküzdése után a szovjet csapatok 400—500 km-re nyomultak előre, megsemmisítve az elszántan védő, de meglepett ellenséget. A hadművelet, egyes nyugati történészek állításával ellentétben, akik mindössze 5 napos háborúról beszélnek, 24 napig tartott.

A nagy Hszingan meredek hegyei meghaladták az 1700 m magasságot, a szovjet hadsereg nehéz fegyvereivel, tüzérségével mégis leküzdötte a nehéz terepet. A japánok által több mint 10 évig épített erődrendszert napok alatt bevették és ezáltal megteremtették a feltételét a japán kapitulációnak. A japán háborús klikk nehezen adta meg magát, még a súlyos vereségek ellenére is. A vezérkar főnöke puccsot kísérelt meg, hogy a császár környezetéből erőszakkal távolítsa el a békére hajló politikusokat és katonákat.

Az előnyomuló szovjet csapatok fogságba ejtették, vagy megsemmisítették a japán hadsereg jelentős részét. Augusztus végére teljesen felszabadult Mandzsúria, Észak-Korea, Dél-Szahalin és a Kuril-szigetek.

1945. augusztus 9-től, a támadás megindításától augusztus 28-ig, a hadműveletek befejezéséig amely a szigeteken helyenként szeptember 2-ig is tartott, a japán veszteség egyharmada volt az egész második világháború alatti két millió fős japán veszteségnek.

Ez a tény önmagában is igazolja, hogy nem az atombomba, hanem a nehéz terepen, gyorsan és szervezeten végrehajtott szárazföldi támadás kényszerítette térdre a japán fasiszta hadsereget.

Windisch Aladárné